

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Навчально-науковий інститут № 5

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни
«Страховий менеджмент»
обов'язкових компонент освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти

072 Фінанси, банківська справа страхування та фондовий ринок
(фінансова безпека та фінансові розслідування)

Харків 2024

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 р. № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних, соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 протокол від 12.08.2024 р. № 10

Розробник: професор кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки ННІ № 5 ХНУВС, д.ю.н., професор Кириченко Юлія Миколаївна

Рецензенти:

- Єрофеев Л.В. – доцент кафедри правового регулювання економіки Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця, к.ю.н., доцент;
- Жорнокуй Ю.М. – завідувач кафедри цивільного права та процесу ННІ № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 6 Загальна кількість годин – 180 Кількість тем – 10	07 <u>Управління та адміністрування</u> ; 072 <u>Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u> ; другий (магістерський) рівень вищої освіти	Навчальний курс 1 Семестр 2 Вид контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – <u>30</u> ; (години)		Лекції – <u>14</u> ; (години)
Семінарські заняття – <u>48</u> ; (години)		Семінарські заняття – <u>8</u> ; (години)
Самостійна робота – <u>102</u> ; (години)		Самостійна робота – <u>158</u> ; (години)
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Реферати (тощо) – <u>1</u> <u>2</u> (кількість; № семестру)		Реферати – <u>1</u> <u>2</u> (кількість; № семестру)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета. Метою викладання навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» є формування у студентів знань з підготовки та реалізації управлінських рішень, що забезпечують раціональне формування й використання потенціалу страхових компаній і реалізацію фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Завдання. Завданням вивчення дисципліни «Страховий менеджмент» є набуття студентами стійких знань з теорії та практики управління страховою компанією; надання страхових послуг; оцінювання ризиків; урегулювання страхових претензій.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Страховий менеджмент» тісно пов'язана з іншими економічними дисциплінами: «Фінансовий менеджмент», «Ринок фінансових послуг», «Податковий

менеджмент» та ін., що дає змогу закріпити вже набуті знання та поглибити професійну підготовку фахівців фінансово-економічного профілю.

Очікувані результати: У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- особливості і перспективи розвитку підприємницької діяльності в страхуванні; сутність, функції та роль страхового менеджменту в ринковій економіці;
- порядок проектування, реєстрації й ліцензування страхових організацій, зміст державного нагляду за їх діяльністю;
- принципи побудови раціональної структури страхової організації та повноваження органів її управління;
- принципи управління страховою компанією; значення і методи розроблення стратегічного плану діяльності страховика; сутність і способи активізації маркетингової діяльності в страхових організаціях; методи вивчення попиту на страхові послуги;
- технологію відбору ризиків на страхування і врегулювання страхових претензій; особливості управління грошовими потоками в страхуванні;
- умови і способи підвищення фінансової надійності страхової організації;
- процедури здійснення фінансового моніторингу операцій страховика;

вміти:

- розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері фінансів, банківської справи та страхування у практичній діяльності або у процесі навчання, проведення досліджень та/або здійснення інновацій, що передбачає глибоке переосмислення існуючих знань;
- використовувати набуті знання, розуміти предметну область та професію на практиці, бути відкритим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій;
- застосовувати знання законодавства та нормативних актів у фінансово-кредитній сфері;
- розробляти план фінансового забезпечення стратегії розвитку підприємства, банку, страхової компанії;
- ефективно застосовувати методи та прийоми управління фінансами у страховому бізнесі;
- застосовувати отримані знання, уміння й навички у сфері соціального страхування та отримані результати навчання ;
- враховувати особливості державного фінансового менеджменту та фінансового менеджменту в сфері бізнесу, банківського менеджменту при прийнятті фінансових рішень;
- використовувати комунікативні навички і технології;
- обґрунтовувати прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

1.5. Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в професійної діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК-4	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
	ЗК-5	Здатність приймати обґрунтовані рішення
	ЗК-7	Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
	ЗК-8	Здатність працювати в міжнародному контексті.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-1	Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.
	СК-3	Здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-4	Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-6	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних задач і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-7	Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	СК-9	Здатність розробляти технічні завдання для проектування інформаційних систем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність і значення страхового менеджменту

Страховання як особливий вид підприємницької діяльності. Зміст державного нагляду за страховою діяльністю. Стан і перспективи розвитку страхового ринку України. Законодавство України у сфері страхування. Зміст пакета документів і процедура реєстрації страхових організацій, їх філій і представництв. Ліцензування страхової діяльності. Вимоги до здійснення страхової діяльності. Порядок ліквідації страхової компанії.

Сутність і завдання страхового менеджменту. Структура та функції страхового менеджменту. Принципи управління страховою компанією. Особливості страхового менеджменту. Удосконалення управління в страхових організаціях як важлива умова їх розвитку й підвищення ефективності діяльності. Активізація використання зарубіжного досвіду в розбудові механізму управління страховими компаніями.

Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією

Склад і структура ресурсного потенціалу. Оцінювання наявного потенціалу страховика та ефективності його використання. Кадрове забезпечення страхових організацій. Підбір працівників, їх адаптація й підвищення кваліфікації. Сутнісна характеристика мотивації персоналу як функція страхового менеджменту.

Загальні збори акціонерів. Наглядова рада. Рада директорів. Ревізійна комісія. Внутрішній аудитор. Виконавчі органи управління страховою організацією. Відповідність функцій органів управління страхових компаній принципам корпоративного управління.

Організаційна структура страховика. Структурні підрозділи. Посадові інструкції працівників. Дирекції, регіональні управління, філії, центри страхових послуг, відокремлені робочі місця й представництва страховиків.

Принципи побудови структури управління страховою організацією. Вибір раціональної структури управління.

Тема 3. Планування у страховій діяльності

Основні засади стратегічного управління. Процес розроблення стратегії: елементи стратегічного вибору, формування стратегічних цілей, оцінювання стратегічної ситуації. Інноваційна спрямованість стратегії розвитку. Аналіз альтернатив і вибір стратегії. Проведення SWOT аналізу під час розроблення стратегії страховика. Врахування економічних, соціальних і політичних передумов розвитку страхової організації. Методи розроблення стратегічного плану. Класифікація бізнес-процесів для планування і прогнозування. Часовий аспект стратегії. Оцінювання необхідних ресурсів та ризиків страхової діяльності.

Необхідність і призначення бізнес-плану страховика. Структура бізнесплану та характеристика його окремих розділів. Порядок опрацювання, розгляду й затвердження бізнес-плану. Технології опрацювання та реалізації бізнес-плану. Процес бюджетування в страховій організації.

Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту

Інформація як основа комунікацій. Сутність та елементи комунікацій в страховій організації. Зовнішні та внутрішні комунікації. Етапи комунікаційного процесу. Комунікативна політика страхової компанії. Публікація звітності. Взаємовідносини страховиків із засобами масової інформації.

Необхідність інформаційного забезпечення для ефективної діяльності страхової компанії. Автоматизована інформаційна система страхової компанії: завдання, цілі, механізм функціонування. Формування баз даних і управління їх використанням. Персоніфікований облік договорів страхування життя. Особливості збору та оброблення персональних даних фізичних осіб. Особливості електронної бази даних з автотранспортного страхування. Системи управління відносинами із клієнтами. Страхова статистика та бухгалтерська звітність як складові інформаційного забезпечення. Комерційна таємниця та методи її забезпечення у страхових компаніях.

Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі

Сутність і завдання страхового маркетингу. Маркетингова служба страховика, її функції та організація роботи. Взаємодія служби маркетингу з іншими підрозділами страховика.

Маркетингові дослідження в страхуванні: завдання, види та форми. Аналіз ринкової ситуації та конкурентного середовища. Сегментування і вибір цільових ринків. Методи збору та аналізу інформації про споживачів страхових послуг та конкурентів. Методи вивчення попиту на страхові послуги.

Маркетингова стратегія страхової компанії. Зміст плану маркетингу та його спрямованість на вдосконалення асортименту та якості страхових послуг.

Страховий продукт. Якість страхового продукту. Розроблення (модифікація) страхового продукту.

Побудова ефективної системи продажів: канали збуту та мотивація співробітників і агентів. Реалізація заходів щодо підвищення ефективності роботи каналів збуту. Рекламна підтримка продажів.

Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування

Сутність поняття "ризик". Значення терміна "ризик" у страхуванні. Класифікації ризиків, що використовуються у страховій діяльності. Ознаки ризиків, що приймаються на страхування. Ризикоутворюючі фактори.

Сутність і завдання андерайтингу. Андерайтинг як бізнес-процес. Селекція і антиселекція ризиків. Методи оцінювання рівня ризиків. Визначення умов договорів страхування. Контроль за ризиком під час дії договорів страхування.

Тарифікація страхових послуг. Структура страхового тарифу. Тарифна політика та її цілі. Методичні підходи до здійснення актуарних розрахунків. Принципи диференціації тарифних ставок.

Тема 7. Урегулювання страхових претензій

Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Експертиза страхового випадку. Порядок та строки урегулювання збитків. Розрахунок і документальне оформлення страхової виплати. Особливості страхових виплат за договорами страхування життя. Особливості врегулювання страхових претензій під час надання послуг асистансу.

Сутність управління страховими виплатами. Інструменти зменшення витрат на страхові виплати. Відмова у страховій виплаті та її оскарження. Оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків.

Контрибуція в сфері страхування. Заходи протидії шахрайству у страхуванні. Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Роль служби безпеки у врегулюванні страхових претензій.

Тема 8. Управління грошовими потоками страховика

Грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат. Класифікація грошових потоків страхових організацій за видами діяльності. Види грошових потоків: вхідний, внутрішній і вихідний. Фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях.

Поняття та склад технічних резервів. Резерв незароблених премій. Резерви збитків. Резерв коливань збитковості. Резерв катастроф. Оцінювання частки перестраховика у технічних резервах.

Надходження від страхової діяльності: страхові платежі, комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховування, частки страхових виплат і відшкодувань від перестраховиків, повернені суми з резервів збитків та централізованих страхових резервних фондів. Порядок визначення заробленої страхової премії. Витрати страховика на здійснення страхової діяльності: страхові виплати, перестраховування, відрахування в централізовані страхові резервні фонди та в технічні резерви інші, ніж резерв незароблених премій, витрати на ведення справи. Проблеми оптимізації витрат на ведення справи. Менеджмент витрат страховика. Інвестиційна діяльність страховика, її напрями. Управління інвестиційним портфелем та оцінювання його ефективності. Розміщення коштів страхових резервів, зміст його державного регулювання. Напрями інвестування тимчасово вільних коштів страховика.

Розрахунок прибутку страховика. Показники рентабельності. Особливості оподаткування страхових операцій. Розподіл чистого прибутку.

Вільні резерви страховика. Виплата дивідендів.

Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика

Поняття фінансової надійності, стійкості та платоспроможності. Умови забезпечення платоспроможності: статутний капітал, гарантійний фонд,

страхові резерви, перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом.

Система управлінських заходів щодо підвищення рівня платоспроможності страховика. Структура активів і пасивів страховика. Вплив тарифної політики страховика на фінансову стійкість. Роль перестрахування у збалансуванні страхового портфеля. Вибір перестрахового покриття. Вплив структури розміщення та інвестування коштів страхових резервів на забезпечення платоспроможності страхової організації.

Сутність управління ризиками. Мета, основні принципи та етапи управління ризиками. Класифікація ризиків діяльності страхової компанії. Стратегія управління ризиками. Система управління ризиками страховика. Розподіл функцій та відповідальності під час реалізації процесу управління ризиками. Виявлення та оцінювання ризиків страховика. Методи управління ризиками. Механізм забезпечення платоспроможності у системі управління ризиками.

Класифікація методів оцінювання стійкості та платоспроможності. Оцінювання фінансової надійності за методикою Нацкомфінпослуг (тести раннього попередження). Стрес-тестування страховиків. Власне оцінювання ризиків і платоспроможності в системі управління ризиками страховика.

Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях

Сутність фінансового контролю страхових організацій, його необхідність та значення.

Правове забезпечення фінансового контролю страховиків в Україні.

Зовнішній фінансовий контроль страхових організацій.

Внутрішній фінансовий контроль страховиків.

Фінансовий моніторинг страхових організацій.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема 1. Сутність і значення страхового менеджменту.	18	2	4	0	0	9	
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією.	18	4	6	0	0	10	
Тема 3. Планування у страховій діяльності.	18	6	4	0	0	11	
Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.	18	2	6	0	0	10	
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі .	18	2	4	0	0	11	.
Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування.	18	2	6	0	0	11	
Тема 7. Урегулювання страхових претензій.	18	4	4	0	0	10	.
Тема 8. Управління грошовими потоками страховика.	18	4	6	0	0	11	
Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика.	18	2	4	0	0	10	
Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях.	18	2	4	0	0	9	
Всього за семестр № 2:	180	30	48	0	0	102	екзамен

4.1.2 Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 2							
Тема 1. Сутність і значення страхового менеджменту.	18	2	0	0	0	15	
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією.	18	0	2	0	0	16	
Тема 3. Планування у страховій діяльності.	18	2	0	0	0	16	
Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.	18	0	0	0	0	16	
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі.	18	2	2	0	0	16	
Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування.	18	0	2	0	0	16	
Тема 7. Урегулювання страхових претензій.	18	2	0	0	0	16	
Тема 8. Управління грошовими потоками страховика.	18	2	2	0	0	16	
Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика.	18	2	0	0	0	16	
Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях.	18	2	0	0	0	15	
Всього за семестр № 2:	180	14	8	0	0	158	екзамен

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема 1. Сутність і значення страхового менеджменту.		
Скласти таблицю: Підходи щодо визначення страхового менеджменту.		4-8,10
Проаналізувати: Закон України «Про страхування»		
Самостійно опрацювати «Стратегію розвитку страхового ринку України 2012-2021 рр.»		
Підготувати реферат за п. 5.1.1.		
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією.		
Самостійно опрацювати Цивільний кодекс України ст. 160, ст. 159 «Загальні збори»		1-8, 12
Проаналізувати ресурсний потенціал організаційно-правових форм та організаційних структур страхових компаній України		
Дослідити: розкриття ресурсного потенціалу страхової компанії.		
Підготуватись до дискусії: вибір раціональної структури управління страховою компанією.		
Тема 3. Планування у страховій діяльності.		
Розробити бізнес-план страхової компанії		4-8
Охарактеризувати стан і напрямки розвитку стратегічного менеджменту страхової діяльності в Україні		
Визначити вимоги до поточного, оперативного та стратегічного планування страхової діяльності.		
Тема 4. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту.		
Опанувати ведення словників даних та налаштування страхових продуктів у програмному забезпеченні <i>ProfITsoft</i>		4,5,7-8
Ознайомитися з існуючими автоматизованими інформаційними системами страхової компанії.		
З'ясувати принципи формування баз даних і управління їх використанням.		
Тема 5. Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі.		
Скласти таблицю: Реалізація заходів щодо підвищення ефективності роботи каналів збуту		4-8,13
Налаштувати комісійну винагороду у програмному забезпеченні <i>ProfITsoft</i>		
Побудувати мережу продажів у програмному забезпеченні.		
Дослідити чинники побудови ефективної системи продажів.		
Тема 6. Управління відбором ризиків на страхування.		

	Скласти структуру страхового тарифу з урахуванням тарифної	
	політики.	
	Охарактеризувати поняття андерайтинг та дослідити укладання договорів страхування у програмному забезпеченні.	
	Ознайомитись з методичними підходами до здійснення актуарних розрахунків.	
	Тема 7. Урегулювання страхових претензій.	
	Проаналізувати врегулювання страхових випадків у програмному забезпеченні <i>ProfITsoft</i> .	4-8
	Дати оцінку діям сторін договору в разі настання страхового випадку	
	Охарактеризувати підходи до оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків.	
	Тема 8. Управління грошовими потоками страховика.	
	Виявити особливості грошових потоків страховика від різних видів діяльності.	4-8,13
	Проаналізувати облік руху грошових коштів та формування звітності у програмному забезпеченні <i>ProfITsoft</i> .	
	Оцінити та проаналізувати структуру грошових надходжень страховиків.	
	Тема 9. Управління фінансовою надійністю страховика.	
	Оцінити стан фінансової надійності страховика.	1-8,12,13
	Виміряти потреби в капіталі для покриття страхових ризиків методом Монте-Карло.	
	Підготуватись до дискусії: роль перестраховувальних програм у збалансуванні страхового портфелю.	
	Тема 10. Фінансовий моніторинг у страхових організаціях.	
	Проаналізувати чинне законодавство як нормативну базу проведення фінансового моніторингу в страхових організаціях в Україні.	4-8
	Заповнити форми обліку суб'єкта первинного фінансового моніторингу (форма 1-ФМ) та ведення реєстру фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу (форма 2-ФМ) у системі «Експерт-ФМ»	
	Адаптувати примірні правила (сайт Державної служби фінансового моніторингу України) до особливостей внутрішньої організації	
	Скласти програму проведення фінансового моніторингу суб'єктами первинного моніторингу	

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Сутність і призначення страхового менеджменту.
2. Функції, принципи і методи страхового менеджменту.
3. Законодавство України у сфері страхування.
4. Місце і роль страхування, як засобу економічної безпеки суб'єктів господарювання.
5. Етапи створення і організації діяльності страхової компанії в Україні.
6. Організаційна структура управління страховою організацією.
7. Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи.
8. Основи бізнес-планування страхової діяльності. Структура бізнесплану страховика.
9. Вимоги до оперативного та стратегічного планування страхової діяльності.
10. Інформаційні потоки управлінської діяльності страховика.
11. Інформаційні технології у страхуванні.
12. Використання мережі Internet у страховій діяльності.
13. Сутність та значення страхового маркетингу.
14. Маркетингова стратегія страхової компанії.
15. Маркетингові дослідження в страхуванні.
16. Класифікація ризиків у страхуванні.
17. Ризик-менеджмент як система управління ризиками страховика.
18. Управління тарифною політикою в страхових організаціях.
19. Сутність страхової претензії, мета діяльності служби врегулювання страхових претензій та склад її працівників.
20. Завдання служби врегулювання страхових претензій, результати роботи служби врегулювання страхових претензій.
21. Мета, завдання та порядок страхового розслідування, вимоги цедента до цесіонарія при врегулюванні страхових претензій.
22. Етапи врегулювання страхових претензій, основні проблеми врегулювання страхових претензій між перестраховальником і перестраховиком та шляхи їх вирішення.
23. Економічна сутність планування в менеджменті страхової діяльності та його етапи.
24. Вимоги до оперативного та стратегічного планування страхової діяльності.
25. Основні організаційно-правові форми здійснення страхової діяльності в Україні.
26. Податковий менеджмент страхової діяльності.
27. Управління інвестиційним портфелем страхової компанії.
28. Управління капіталом страхової компанії.

29. Управління фінансовим станом страховика.
30. Сутність фінансового контролю страхових організацій, його необхідність та значення.
31. Правове забезпечення фінансового контролю страховиків в Україні.
32. Зовнішній фінансовий контроль страхових організацій.
33. Внутрішній фінансовий контроль страховиків.
34. Фінансовий моніторинг страхових організацій.
35. Контроль платоспроможності страховиків згідно директив ЄС.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Виникнення та розвиток страхування.
2. Роль страхування в забезпеченні захисту майнових інтересів громадян.
3. Функції страхування в умовах соціально-економічного розвитку України.
4. Страхування як ринковий механізм забезпечення стабілізації економіки.
5. Перспективи розвитку страхування в ринковій економіці.
6. Необхідність класифікації страхування в умовах розвитку страхового бізнесу в Україні.
7. Роль класифікації страхування за історичною ознакою в розвитку теорії та практики страхової діяльності.
8. Міжнародні норми страхової класифікації при ліцензуванні видів страхування.
9. Необхідність та значення класифікації страхування за спеціалізацією страховика.
10. Страхові відносини між суб'єктами при обов'язковій та добровільній формах страхування.
11. Теми науково-дослідних робіт
12. Страховий ризик як основа договору страхування.
13. Необхідність класифікації страхових ризиків та її значення для розвитку страхування.
14. Страхування катастрофічних ризиків в сучасних умовах розвитку людської цивілізації.
15. Методи оцінки страхових ризиків у міжнародній практиці страхування.
16. Страховий тариф та його складові.
17. Роль страхових посередників у розвитку страхового бізнесу.
18. Генезис вітчизняного страхового ринку.
19. Закономірності формування сучасного страхового ринку України.
20. Страхові ринки країн ЄС.
21. Особливості розвитку страхових ринків США та Японії.
22. Організаційні форми страхової діяльності в Україні та необхідність їх удосконалення.

23. Сутність та необхідність створення товариств взаємного страхування в Україні.
24. Організаційні форми страховиків в країнах ЄС.
25. Об'єднання страховиків та їх функції на страховому ринку.
26. Особливості систем управління страховиків США та Японії.
27. Необхідність державного регулювання страхової діяльності в умовах ринку.
28. Прямі та непрямі методи державного регулювання страхової діяльності в Україні.
29. Зарубіжний досвід державного регулювання страхової діяльності.
30. Договори страхування, їх складові та види.
31. Особливості ліцензування страхової діяльності в Україні та країнах ЄС.
32. Оцінка об'єктів особистого страхування: механізм та особливості.
33. Проблеми та перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні.
34. Види та порядок проведення обов'язкового страхування від нещасних випадків в Україні.
35. Перспективи запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні.
36. Медичне страхування в країнах ЄС.
37. Місце майнового страхування в системі страхового захисту.
38. Суб'єкти та об'єкти страхування майна підприємств в Україні.
39. Особливості страхування домашнього майна громадян в країнах ЄС.
40. Умови та порядок страхування особливо цінного майна громадян.
41. Правила страхування автокаско провідними страховиками України.
42. Тенденції розвитку ринку страхування відповідальності в Україні.
43. Закордонний досвід страхування професійної відповідальності.
44. Страхування відповідальності за якість виробленої продукції: сутність та поширення в Україні.
45. Проблеми збереження довкілля та роль страхування відповідальності за екологічне забруднення у їх вирішенні.
46. Створення і функціонування міжнародної системи страхування «Зелена карта».
47. Витоки та світова історія розвитку перестрахування.
48. Співстрахування та його значення у розвитку страхування.
49. Державне регулювання перестрахових відносин в Україні.
50. Історія перестрахування у країнах Євросоюзу.
51. Тенденції розвитку ринку перестрахування в Україні.
52. Доходи від фінансової та інвестиційної діяльності страховика, джерела їх формування.
53. Собівартість страхових послуг та особливості її визначення.
54. Методичні підходи до визначення зароблених страхових премій в зарубіжних країнах.
55. Принципи формування та розподілу прибутку страхових компаній.

56. Порівняльна характеристика доходів та витрат страхових компаній та інших фінансових установ.
57. Чинники забезпечення фінансової надійності страховиків.
58. Вплив тарифної політики на формування страхового портфеля.
59. Інвестиційний портфель страховика та його характеристика.
60. Державне регулювання розміщення коштів страхових резервів: вітчизняний та світовий досвід.
61. Проблеми та перспективи розвитку інвестиційної діяльності страховика.

6. Методи навчання

Основні методи навчання, що використовуються за темами дисципліни «Страховий менеджмент»:

1. Проведення лекцій із застосуванням методів діалогового навчання.

Проведення лекцій із застосуванням мультимедійного проектору шляхом показу слайдів у Microsoft PowerPoint (презентація).

2. Семінарські заняття – при проведенні аудиторних занять з навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» використовуються такі інтерактивні методи навчання, як: метод кейсу, метод інциденту, рольові й ділові ігри.

Серед найважливіших засобів навчання особливо варто відзначити засоби візуалізації (слайди, схеми, таблиці, рисунки тощо), які використовують у поєднанні з активною діяльністю студентів. Індивідуальні завдання мають переважно дослідницький характер.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Страховий менеджмент» акцентується увага на теоретичних аспектах функціонування страхового менеджменту, а також на практичних заходах щодо реалізації страхового менеджменту страховими компаніями у відповідності з чинною законодавчо-правовою базою України та світовим досвідом.

7. Перелік питань до екзамену з дисципліни «Страховий менеджмент»:

1. Визначення страхового менеджменту, особливості організації страхування. як виду підприємницької діяльності.
2. Вплив глобалізації на комерційне страхування.
3. Визначення страхового ринку, основні учасники страхового ринку. Інфраструктура страхового ринку.
4. Основні проблеми щодо функціонування інфраструктури страхового ринку України, напрямки удосконалення існуючої системи страхового менеджменту з боку держави і з боку страховиків.
5. Склад основних ресурсів страховика, завдання менеджменту страховика щодо управління фінансовими ресурсами, критерії оцінки використання ресурсів страхової компанії.

6. Вимоги до створення страхових компаній, відмінності між філіями і представництвами страхових компаній.
7. Принципи управління страховою компанією, засади побудови відносин страховика з його структурними підрозділами.
8. Фактори заохочення (матеріальні та нематеріальні) та їх роль в управлінні страховою компанією.
9. Необхідність формування стратегії страхової компанії, визначення стратегії в управлінні страховою компанією.
10. Стратегічний фактор конкурентної переваги страхової компанії, складові системи стратегічного управління страховою компанією.
11. Місія страхової компанії, бачення розвитку страхової компанії.
12. Стратегічні цілі страхової компанії, фінансові показники результатів досягнення стратегічних цілей.
13. Зміст збалансованої системи показників та її роль в стратегічному управлінні страховою компанією.
14. Зміст маркетингу в страховій компанії, мета та особливості організації маркетингу страховика.
15. Стратегічний, оперативний та організаційний маркетинг, структура маркетингової політики страховика.
16. Поняття страхового поля, етапи проведення маркетингового дослідження.
17. Види страхової реклами, відмінності в реалізації нових страхових послуг у порівнянні із традиційними для компанії страховими послугами.
18. Форми здійснення співпраці між банками і страховими компаніями.
19. Зміст понять невизначеності, математичної імовірності, статистичної імовірності, експертної оцінки ризику, підходи до класифікації ризиків за їх величиною.
20. Сутність поняття антропогенних ризиків, сутність поняття природних ризиків.
21. Відмінності між чистими і спекулятивними ризиками.
22. Визначення актуарних розрахунків та мета їх здійснення, завдання проведення актуарних розрахунків.
23. Види страхових угод, умови визнання страхової угоди недійсною.
24. Етапи виплати страхового відшкодування.
25. Сутність страхової претензії, мета діяльності служби врегулювання страхових претензій та склад її працівників.
26. Завдання служби врегулювання страхових претензій, результати роботи служби врегулювання страхових претензій.
27. Мета, завдання та порядок страхового розслідування, вимоги цедента до цесіонарія при врегулюванні страхових претензій.
28. Етапи врегулювання страхових претензій, основні проблеми врегулювання страхових претензій між перестраховальником і перестраховиком та шляхи їх вирішення.

29. Сутність асистанс-послуги, бізнес-процес врегулювання збитків за участю асистанс-компанії.
30. Склад доходів страховика, спосіб формування доходів від страхової діяльності.
31. Первинна складова доходу страховика, стратегії управління доходом страхової компанії.
32. Витрати страховика за основним групами, оптимальне співвідношення між витратами страховика.
33. Особливості формування страхових тарифів в обов'язкових видах страхування.
34. Порядок формування прибутку страховика.
35. Сутність заробленої премії та спосіб її розрахунку.
36. Етапи інвестиційного процесу страхової компанії, відмінності в інвестиційних портфелях страхових компаній.
37. Особливості оподаткування страхових компаній.
38. Визначення платоспроможності страхової компанії, відмінності між поняттям ліквідності та поняттям платоспроможності страховика.
39. Дії страхової компанії у випадку виникнення загрози її ліквідності.
40. Вимоги до забезпечення платоспроможності страхових компаній в Україні.
41. Поняття вільних резервів страховика, поняття нетто-активів страховика і способи їх розрахунку.
42. Вимоги до статутного капіталу страховиків.
43. Нормативний запас платоспроможності в Україні та в ЄС.
44. Алгоритм проведення оцінки платоспроможності страховиків.
45. Методика оцінка платоспроможності страховика з використанням показника реальної вартості активів.
46. Визначення фінансової надійності (стійкості) страхової компанії.
47. Відмінності між поняттями фінансової стійкості та платоспроможності страхової компанії.
48. Фактори забезпечення фінансової надійності (стійкості) страхової компанії.
49. Мета державного нагляду за фінансовою стійкістю.
50. Визначення страхового портфелю.
51. Фактори впливу на формування страхових резервів, поняття технічних резервів.
52. Резерв незароблених премій та методи його розрахунку в Україні, додаткові технічні резерви.
53. Резерви страхування життя та їх економічний зміст, фактори впливу на розмір математичних резервів страховика.
54. Особливості виникнення фінансових криз у страхових компаніях, специфічні чинники виникнення фінансових криз у страхових компаніях.
55. Ендогенні та екзогенні фактори фінансових криз у страхових компаніях.

56. Три види фінансових криз та три фази розвитку фінансової кризи.
57. Поняття примусової санації страховика.
58. Форми реорганізації страховика.
59. Комплекс дій у випадку прийняття рішення про банкрутство страховика.
60. Заходи запобігання виникненню фінансової кризи у страхових компаніях.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських, практичних, лабораторних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, практичних та лабораторних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок курсантом (студентом, слухачем) з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку

роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач вищої освіти, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{\text{Результат навчальних занять за семестр}} \cdot \frac{\text{Результат самостійної роботи за семестр}}{10}$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках курсантів (студентів, слухачів), залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\frac{\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни}}{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}} \cdot \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється навчально-науковими

інститутами (факультетами). Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Університету. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Університету.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

*Підсумкові
бали
навчальної
дисципліни*

*Підсумк
ові бали за
поточний
семестр*

*Підсумков
і бали за
попередній
семестр*

2

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Модульний контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за модульний контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі. Відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком. потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані якості виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якості виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі вади завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками, або з однією- двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково. але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи несформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якості виконання деяких з них; оцінена числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи несформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якості їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторною складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу неосвоєний, потрібні практичні навички роботи несформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота паї матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – №11. – Ст. 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Базилевич В. Д. Страхова справа. – К.: Знання. – 2012. – 204 с. URL: <https://finance.mnau.edu.ua/files/dystsypliny/strahuvannya/2011-bazilevich-strahova-sprava.pdf>
4. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Страхова справа. – К.: Знання, 2015. – 216 с.
5. Благун І.Г. Соціальне страхування: навч. посіб. / І.Г. Благун, Ю.М. Кушнірчук.– Львів: Львів ДУВС, 2012.– 260 с.
6. Роль страхування у забезпеченні економічної безпеки: монографія / О.А. Бурбело, С.В. Єськов, С.М. Андросов, О.М. Заєць.– Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011.– 176 с.
7. Страхувальний менеджмент: підручник/ С. С. Осадець, О. В. Мурашко, В. М. Фурман та ін. / за ред. С. С. Осадця. – К.: КНЕУ, 2011. – 333 с. URL: https://kneu.edu.ua/ua/science_kneu/scientific_schools/strah/strah_praci/strah_prazi/s_trahmen/
8. Страхування: практикум: навч. посіб.: Рекомендовано МОН України / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, К.С. Базилевич та ін..– К.: Знання, 2011.– 608 с.

Додаткова:

9. Александрова М.М. Страхування: Навчально-методичний посібник. - К.:ЦУЛ, 2012.-64 с.
10. Борисова В.А. Організаційно-економічний механізм страхування / В. А. Борисова, О. В. Огаренко – Суми: Вид. "Довкілля", 2011. – 196с.
11. Бريدун Є.В. Страхова справа. – Ірпінь: АДПС України, 2010. –108 с.
12. Говорушко Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку: Монографія/ Т. А. Говорушко. – К.:ЦУЛ, 2013. – 168 с.
13. Страхувальні послуги: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / За ред. Т. М. Артюх. – К.: КНЕУ, 2010. - 124 с.
14. Страхування: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.-Львів: ЛКА, 2012. -148 с.
15. Страхування: Навч.-метод. посіб. /За заг. ред О.О. Гаманкової.- К.: КНЕУ, 2010. - 120 с.
16. Теревус О. М. Страхувальні послуги: Навч.-мет. матеріали для студ. – Тернопіль: ТАНГ, 2012. - 168 с.

17. Чернявський С.С. Протидія шахрайству у сфері страхування автотранспорту: навч. посіб.: рекомендовано МОН України / С.С. Чернявський, В.Г. Гриценко, І.В. Ішук.— Київ: Хай-Тек Прес, 2011.— 184 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.rada.gov.ua — Офіційний портал Верховної Ради України
2. www.kmu.gov.ua — Урядовий портал.
3. www.nbuv.gov.ua — електронний каталог Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
4. www.library.ukma.kiev.ua — е-каталог наукової бібліотеки НАУКОВА БІБЛІОТЕКА Національного університету "Києво-Могилянська академія".